

BIBEL

EN TIDNING FRÅN SVENSKA BIBELSÄLLSKAPET • NR 1/2019

Bibelforskare
djupdyker i
älskad text

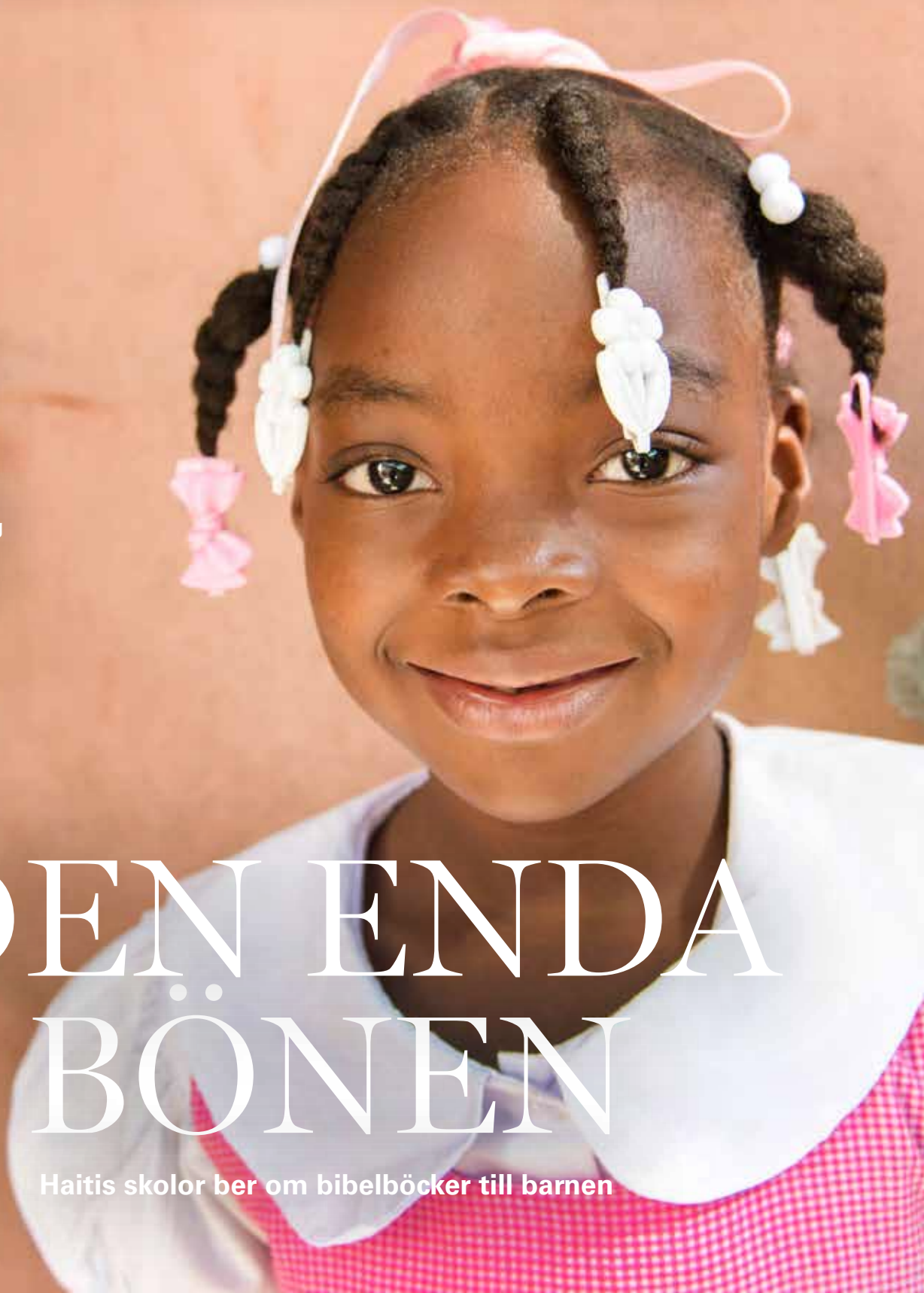
Lär dig berätta
om Bibeln i
Bibelns värld

Bibelöversättare
förbereder för ny
provöversättning

Sydsamisk bibel
finns nu till
försäljning

DEN ENDA BÖNEN

Haitis skolor ber om bibelböcker till barnen

Nerli går i skolan i den våldsdrabbade stadsdelen Cité Soleil i Port au Prince. Hon och kamraterna har fått nya bibelböcker. / sid 8

Den älskade bibeltexten om äktenskapsbryterskan, ett fall för bibelforskning. / sid 10

Det är dags att anmäla sig till kursen i levande bibelberättande i juni. / sid 13

”

Vårt mål är att göra Guds ord tillgängligt för alla, säger Magda Victor, generalsekreterare för bibelsällskapet i Haiti. Nu satsar de stort på bibelböcker till skolor. / sid 5

Parsmos ruta apropå ...

BILD: ANDERS PARSMO

Bibelledaren Michael Perrau

Michael Perreau kommer på Sverigebesök den 14–15 april. Michael är Director General för United Bible Societies sedan sju år. Han har en bakgrund som framgångsrik affärsman, men också som medlare i konflikthärdar på FN:s uppdrag. Under besöket i Sverige talar han i kyrkor på söndagen (kl 11 i Korskyrkan i Uppsala) och finns med på Bibelsällskapets huvudman-naråd som möts i Stockholm i Gamla stan (Nicolaisalen) på måndagen kl 14.00. Han är en mycket uppskattad talare och inspiratör med blick för vad som händer på bibelfronten runt om i världen.

Populära bibel-appen Youversion slog rekord i år

På nyårsdagen laddades det ner över en miljon bibelläs-ningsplaner via bibelappen Youversion. Det är en ökning med 62 procent. Många läser Bibeln i mobilen i dag, och Youversion har läsplaner på 1 000 språk. Glädjande läslust!

17

TILL 24 NOVEMBER 2019 GÅR EN NY RESA I BIBELSÄLLSKAPETS REGI TILL DET HELIGA LANDET.

Drömmer du om att åka till Det heliga landet kan du följa med Bibelsällskapet 17–24 november. Skriv in i kalendern! Mer information kommer framöver.

”Bibeln tillhör vårt kulturarv, och jag tycker att alla har rätt att förstå vad den vill säga och vad den kristna tron innebär. Frågan om tro eller inte tro är sedan upp till var och en.”

Ulf Nilsson
Författare av främst barn- och ungdomsböcker

Swish! – så kommer tidningen

Även du som ger en bibelgåva via Swish får tidningen Bibel som en givarbonus. Alla medlemmar och aktiva givare får tidningen för information och fördjupning. God läsning!

Samariern som visar hur man tar tag i problem

En av Bibelns mest återberättade texter handlar om mannen som oväntat stannade på en väg. Andra stannade inte, de vände bort blicken och tog en omväg. De ökade stegen mot viktiga möten. Men samariern stannade och brydde sig om den slagne vid vägkanten som var i akut behov av hjälp, Luk 10:25–37.

I min brandmannautbildning fick jag lära mig om hjälpinsatsens ABC, andning, blödning och chock. I nämnd ordning kan jag, som inte är utbildad läkare, ändå göra en insats. Allt beroende på om jag är på plats, stannar upp och ser behovet.

När olyckan är framme krävs handgripliga insatser, inte bara ord. Fast orden är också viktiga! Det vet alla som i en nödsituation fått tröstande ord av någon som brytt sig. Nödlägen orsakade av krig och katastrofer kräver mer insatser än matpaket och kirurgi. Jesu liknelse om den barmhärtige samariern utmanar oss att ta oss an människors fysiska behov, vem det än gäller. Ordet ”samarisk” finns i de flesta språk och kulturer som ett begrepp för att man får hjälp. Jesus talar också om att människan inte ska leva bara av bröd, Luk 4:4. Vår inre människa behöver få sitt.

BIBELSÄLLSKAP RUNT OM i världen har som mål att göra Bibeln tillgänglig för alla. I det arbetet försöker man tänka att andliga och fysiska behov ofta är sammanflätade. Bibelarbetet kan ha inslag av hjälpinsatser för människors hälsa. På platser som ofta drabbats av katastrofer, till exempel Haiti, brukar det ofta vara ett både och: fysiska behov och suget efter hopp och framtidsstro.

För oss gäller samma sak som för resenärerna mellan Jeriko och Jerusalem. Ska vi runda problemen och överlåta dem på andra? Eller ska vi stanna upp och göra vad vi kan? Ge det vi har att ge. Bry oss om det vi orkar med. Vara medmänniskor för dem som inte känner oss, men som så innerligt väl behöver bli sedda.

Anders Blåberg
Generalsekreterare

”Nödlägen orsakade av krig och katastrofer kräver mer insatser än matpaket och kirurgi.”

Anders Blåberg

BIBEL
SÄLLSKAPET

Svenska Bibelsällskapet arbetar för att Bibeln ska över-sättas, spridas och användas. Vi är en del av världens största bibelrörelse som heter United Bible Societies, UBS. Via UBS arbetar vi tillsammans med 149 andra bibelsällskap för att göra världens mest lästa bok ännu mer känd och tillgänglig.

Tidningen BIBEL ges ut av Svenska Bibelsällskapet

Ansvarig utgivare:
Anders Blåberg
anders.blaberg@bibeln.se

Redaktör/layoutare:
Lotta Ring
lotta.ring@bibeln.se

ISSN 2000-7752

Omslagsbild:
Andrea Rhodes/ Nerli 6 år i Haiti

Tryckeri:
Lenanders, Kalmar, 2019

Besöksadress:
Bangårdsgatan 4 A, Uppsala

Postadress:
Box 1235, 751 42 Uppsala

Telefon:
018-18 63 30

Mejl:
info@bibeln.se

Org nr 802000-3292

Webbplatser:
www.bibelsallskapet.se
www.bibelbutiken.se
www.bibeln.se

Ge en gåva
Välkommen att ge en gåva till Bibelsällskapets arbete! An-vänd något av numren nedan.

Swish 123 900 62 63
Pg 90 06 26-3
Bg 900-6263

90 SVENSK
KONTO INSÄMLINGS
KONTROLL

”BIBELN GER HOPP”

Haiti ligger på ön Hispaniola i Karibien, öster om Kuba. Dominikanska republiken ligger på den andra halvan av ön.

Den ursprungliga indianska befolkningen var helt utdöd inom ett år efter att spanjorerna kom till ön år 1492, som en följd av sjukdomar och slavarbete. Senare hämtade man slavar från Afrika, framför allt Ghana, för att arbeta på sockerplantagerna. Under slutet av 1700-talet gjorde slavarne uppror, och år 1804 blev Haiti ett eget land.

Haiti räknas som världens näst fattigaste land, och av de cirka tio miljoner invånarna är sjuttio procent arbetslösa. Sextio procent av den vuxna befolkningen kan varken läsa eller skriva.

Svenska Bibelsällskapet börjar nu att stödja arbetet i ett för oss nytt land – Haiti. Den karibiska östaten strax öster om Kuba är fortfarande starkt präglad av jordbävningen 2010. Men skolorna ber oss bara om en sak: bibelböcker för barn. Ann-Catherine Kvistad som varit på plats berättar om sina möten.

HAITI ÄR BÅDE LIV OCH DÖD, himmel och helvete, skönhet och soror. Det är god mat och hunger på samma gång, det är trevliga människor och brutalt våld. Kontrasterna är stora, ja, nästan ofattbara. Men efter att ha besökt bibelsällskapet i Haiti och deras skolprojekt finns det en sak jag är säker på: lärarna är hjältarna i detta land.

Många av lärarna har kommit hem till Haiti efter att ha fått utbildning utomlands. Nu är de redo att ge en ny generation unga människor bildning och skolgång. I ett land där 60 procent av befolkningen är under 25 år finns det också sannerligen elever!

Men utmaningarna är många. Som en lärare sade:

– Vi måste ge barnen utbildning för både kropp och själ.

Det är ingen lätt uppgift. Särskilt när de kämpar med voodoo-traditioner, blodiga gängkrig i bostadsområdena och fattigdom.

VAD ÄR DET DÅ dessa människor frågar efter? De ber om biblar!

Flera gånger under mitt besök frågade jag dem: ”När situationen är så illa, varför frågar ni efter biblar?”

Svaret var alltid detsamma, sagt på ett artigt, men bestämt sätt:

– Ja, men madame, du måste förstå! Bibeln ger hopp till dem som inte har något hopp. Bibeln ger fred där det finns våld. Bibeln ger frihet där voodoo-traditionens andar tagit kontroll.

Kort sagt, om bara Bibeln blir tillgänglig och läst, så blir människor kristna ... Viss-

I detta nummer av Bibel kan du läsa om arbetet som bibelsällskapet i Haiti gör. Ann-Catherine Kvistad från det norska bibelsällskapet och Andrea Rhodes från United Bible Societies besökte Haiti 2018. Reportagen är från deras resa. Nu hjälps Norge och Sverige åt att stödja projektet på Haiti.

FOTO: ANDREA RHODES

Amerika. Men den form som praktiseras i Haiti kallar haitierna själva för den ”mörkaste” varianten av voodoo. Genom långa ceremonier med sång och dans bjuds andar in att ta boning i prästen eller andra deltagare.

Syftet med ritualerna är att få kunskap om framtiden och att få makt över andra människor eller att skydda sig och de sina mot besvärjelser från andra.

I våra möten med människor i Haiti hörde vi mest om de konsekvenser ceremonierna hade på barnen. Lärarna märker att de är trötta och tysta på skolan, på grund av de långa och skrämmande ceremonier som ofta äger rum i hemmen.

HAITI BEHÖVER förändras till det bättre, och lärarna är viktiga i denna förändring. Nu är skulpikt införd i Haiti. Det innebär att alla barn ska gå till skolan, men så sker inte alltid i praktiken.

Det finns tyvärr få offentligt drivna skolor, men traditionen att varje kyrka borde driva en skola är stark, oavsett hur liten församlingen må vara. Det betyder att det finns många skolor att förse med material, och många barn och många lärare.

MAGDA VICTOR, generalsekreterare på Haitis bibelsällskap, berättar att projektet mynnar ur verkliga behov. De har god koll på vad både kyrkor och skolor frågar efter, och det handlar främst om böcker till barn.

– Det saknas material som lärarna kan använda. Det är därför vi startat projektet ”Bibelböcker till skolbarn”. Det hjälper barnen, lärarna och rektorerna, för det är näst intill omöjligt att undervisa när de basala verktygen saknas. Många lever i djup fattigdom, säger Magda.

Nu har vi möjlighet att hjälpa bibelsällskapet i Haiti att nå barnen – som ofta bär Bibelns berättelser vidare. Vill du vara med och hjälpa till?

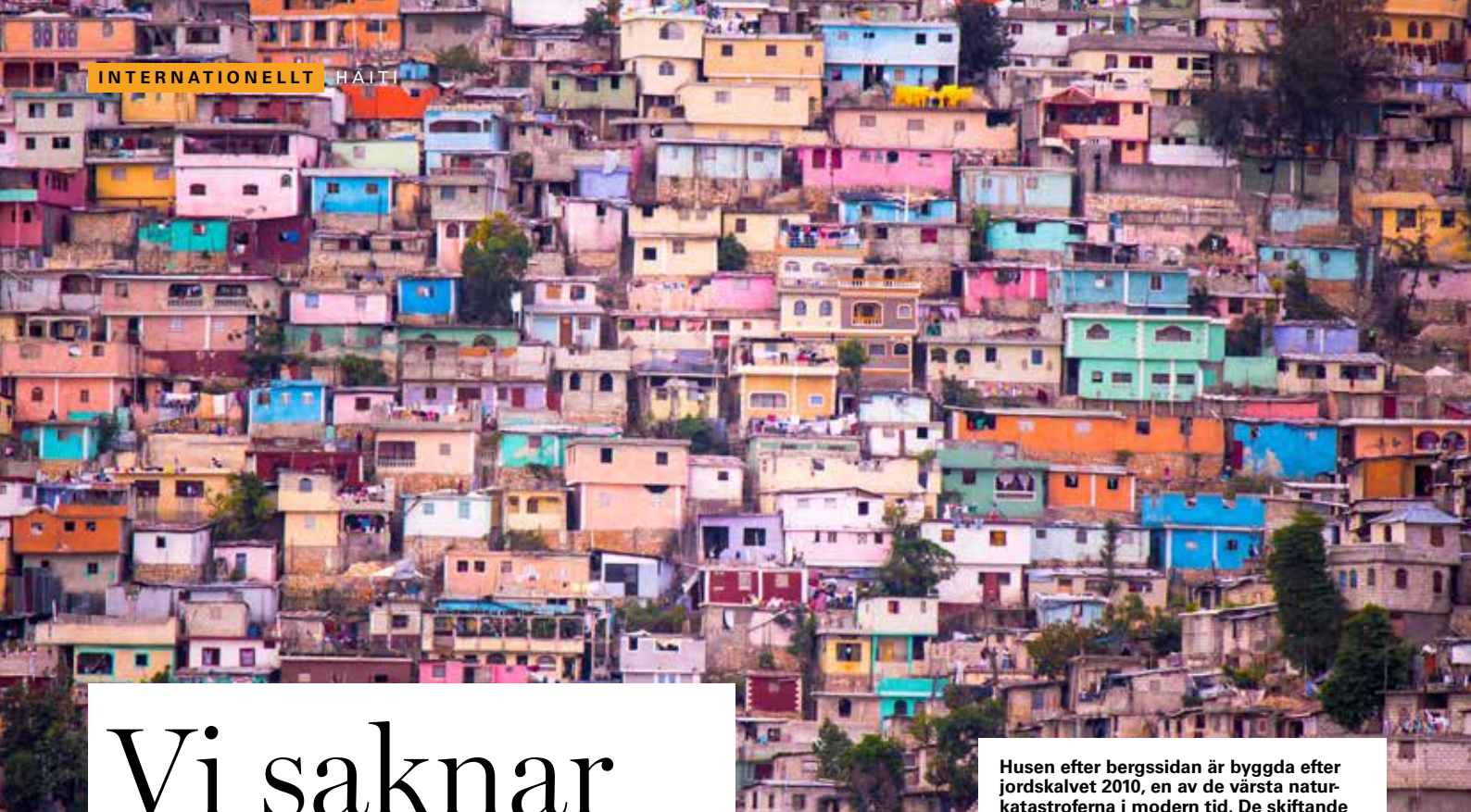
**//ANN-CATHERINE KVISTAD
BEARBETNING LOTTA RING**

” Vi försökte hålla fast oss. Skilvet varade i flera minuter – och så blev allt mörkt, för dammet skymde solen. Vi trodde det var världens undergång. 300 000 människor dog den dagen. Bland andra gran-narna runt Bibelhuset. Vi kunde höra skriken från dem som låg fångade i ruinerna.”

Med tårarna rinnande berättar Magda Victor på Haitis bibelsällskap om den 10 januari 2010 då en omfattande jordbävning drabbade landet. I dag gläds hon åt att kunna stötta samhällsbygget genom att satsa på barnen.

heten om detta är förankrad i de kristna lärarna i Haiti. Ofta har de upplevt detta i sina egna liv.

Termen ”voodoo” används för liknande traditioner i både västra Afrika och

Husen efter bergssidan är byggda efter jordskalvet 2010, en av de värsta naturkatastroferna i modern tid. De skiftande färgerna som husen är målade i sågs vara en gåva från Brasilien.

FOTO: ANDREA RHODES

Vi saknar det mesta på skolan

Våra barn är framtiden, säger läraren Civil. Men vi saknar biblar. För i det här området är voodoo ett stort problem och bara Guds ord kan bryta den onda cirkeln.

VI ÄR PÅ VÄG uppför bergssidan utanför Port-au-Prince, huvudstaden i Haiti. Bilen klättrar allt högre på vägar som påminner om uttorkade flodbäddar.

Vi ska besöka en skola som har frågat bibelsällskapet om hjälp då de saknar kristet skolmaterial. Det är med stor spänning vi svänger in på den stenbelagda gården för att möta läraren Civil Bernier Junior, 24 år gammal.

– Vi saknar det mesta som vi behöver i skolan, både

FOTO: ANDREA RHODES

Läraren Civil Bernier Junior i huvudstaden Port au Prince berättar att voodoo är ett stort problem i området där skolan han undervisar på ligger.

läroböcker och annat material, säger Civil. Och vi saknar biblar, tillägger han.

– Men om ni saknar så mycket, varför ber ni oss bara om biblar?

– I det här området är voodoo ett stort problem. Jag

kan se på elevernas ansikten vilka som har föräldrar som utövar voodoo. Barnen kommer trötta och ofokuserade till skolan eftersom ceremonierna håller på långt in på natten. I de här ceremonierna ser barnen voodoo-präster och familjemedlemmar bli besatta av andar. Det är hemskt! Jag vet hur det är eftersom jag själv kommer från en familj som praktiserar voodoo.

– Vad händer om de här barnen får en bibel?

– Föräldrarna tycker att det är bra. Eftersom de ser att vännerna till barnen får ett bättre liv genom att läsa Bibeln uppmuntrar de också sina egna barn att läsa.

– Vad skulle det innebära för barnen att få kristet skolmaterial?

– Först och främst skulle det hjälpa dem att förstå vem Gud är. Då skulle de också känna sig älskade som de är. Och om de tar emot Jesus som sin herre och mästare – i stället för voodoo-traditionens andar, skulle de bli fria!

MÅNGA AV föräldrarna kan inte läsa; hela 60 procent av Haitis folk kan varken läsa eller skriva.

– Men om ett barn får ett nytt testamente eller en bibel läser de högt för hela familjen, säger Civil.

– Guds ord skulle kunna bryta den onda cirkeln med voodoo så att de får ett bättre liv.

60

ROCENT AV HAITIS BEFOLKNING KAN VARKEN LÄSA ELLER SKRIVA. CIRKA 70 PROCENT BERÄKNAS VARA ARBETSLÖSA.

– Vilken sorts material behöver du från bibelsällskapet?

– Vi behöver målarböcker till de mindre barnen. För de äldre barnen skulle vi vilja ha Nya testamentet på franska och kreolska. Och eftersom så många föräldrar inte kan läsa skulle det vara trevligt med något som har både bilder och ljud. Jag vet att bibelsällskapet

i Haiti inte har något sådant material ännu, men vi hoppas att det kan komma.

– Vilken typ av stadsdel är det här?

– Det är inte ett dåligt område, men de flesta har väldigt lite pengar. Föräldrarna klarar bara att täcka kostnaden för att skicka barnen till skolan. De vill så gärna att barnen ska få ett bättre liv än vad de själva har, och de är medvetna om att lösningen på detta är utbildning.

”Guds ord skulle kunna bryta den onda cirkeln med voodoo så att barnen får ett bättre liv.”

Civil Bernier Junior

– Vad är ditt hopp för dina elevers framtid?

– Åh, madame, jag hoppas att de kommer att förändra vårt land! Att de kommer att bli något. Haiti behöver förändras. Barnen är vår framtid, och jag känner verkligen ett stort ansvar för att ge dem utbildning för både huvud och själ.

NÄR VÅR BIL sakta tar sig nedför bergssidan ser jag konstiga saker som hänger på husväggarna.

– Vad är det där? frågar jag föraren.

– Voodoo, madame, voodoo.

//ANN-CATHERINE KVISTAD
BEARB MAGNUS WINGÅRD

Om ett barn får Nya testamentet eller en bibel läser de ofta högt ur den hemma för resten av familjen.

FOTO: ANDREA RHODES

FOTO: ANDREA RHODES

Vad är voodoo?

ORDET VOODOO härstammar från ett gammalt afrikanskt ord och betyder ande. Olika former av voodoo praktiseras i många länder i Afrika och Amerika.

Den form av voodoo som praktiseras på Haiti uppstod bland slaverna som blev hämtade från västra Afrika under den europeiska koloniseringen.

Olika element från traditionell katolicism har blivit omtolkade och integrerade i voodoo-kulten. De flesta som deltar i voodoo-kulten är bekännande katoliker.

I dag praktiserar ungefär 50 till 70 procent av Haitis befolkning voodoo. Ceremonierna består av dans, sång, trummor och åkallande av andar. Voodoo-prästerna får hjälpa till med alla slags problem i livet och spå om framtiden.

FRÅN VÅLD TILL KÄRLEK

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Klassen i Cité Soleil visar sina nya bibelhäften. Nu har de äntligen något nytt att läsa!
Välkommen att stödja arbetet i Haiti via Bg 900-62 23 eller Swish 123 900 62 63. Tack!

FOTO: ANDREA RHODES

– Barnen måste få en bibel, säger rektor Brunette i Haitis mest våldsamma stad, för när barnen läser ur Bibeln för sina föräldrar förändras inte bara familjerna – hela samhället blir nytt.

CITÉ SOLEIL ÄR KÄNT för att vara Haitis mest våldsamma stad. Det säger inte lite i en av världens mest våldsamma länder. Men när vi besöker skolan kommer en välklädd dam i rosa dräkt leende mot oss. Det är rektor Brunette Chery Helios. Hon säger:
– Välkommen till Cité Soleil – och tack så mycket för att ni vågar komma hit! För

några år sedan var det skottlossning och upplopp varje dag här.

Nu är det lyckligtvis tystare, men det är inte många utifrån som vågar besöka staden. Sedan 1982 har Brunette drivit skolan, och för tre år sedan pågick den värsta våldsvågen utanför skolorna.

– Jag gömde mig under skrivbordet flera gånger när gängen sköt med sina automatvapen på andra sidan husväggen, berättar hon. De som kunde flyttade från området. Bara de fattigaste blev kvar.

– *Varför valde du att driva skola just här?*
– Valde och valde ... Jag utmanades till att starta skolan eftersom det fanns ett

så stort behov. En missionär bad mig att tänka igenom om inte detta kunde vara något för mig och min man. Cité Soleil var långt hemifrån, men Gud kallade oss hit.

SEDAN KOM DEN våldsamma perioden med vapen och gäng, och Brunettes man blev dödad.

– Det var hemskt! Bibeln har alltid varit min styrka, och under den här tiden bad jag mycket. Jag bad och grät. Jag gick så långt som att lova mitt liv till Gud om han stillade min oro.

– *Och här är du fortfarande.*

– Gud stoppade upploppen, och här är jag, ja, säger hon med ett leende.

– *Har du något stöd från grannar och skolbarnens föräldrar?*

– Ja, föräldrarna ställer upp. De är mycket fattiga och har inga pengar, men de ser till att barnen kommer nytvättade och i rena uniformer till skolan. Det är faktiskt

viktigt för barnen att vara välklädda när de går i skolan, det ger dem en stolthet. Faktum är att föräldrarna har blivit så bra på det här att resten av grannskapet kallar dessa barn rika för att de är så välskötta!

– *Varför önskar du kristet material till din skola?*

– Som det är nu måste vi använda plakat med bilder, och läraren har bara en bibel. Barnen behöver bättre förut-sättningar att lära sig saker. Barnen måste också ha biblar. För då läser de hemma för sina föräldrar, och hela familjer tar till sig berättelserna.

– När familjer blir kristna blir det också färre våldsdåd i området. Jag säger som så: "Den som har Gud sitt hjärta kommer aldrig att döda."

– *Vad tänker du om barnens framtid här, finns det hopp för dem?*

– Åh ja, det gör det! Många barn från den här skolan har redan gått vidare till

universitetet och blivit läkare, ingenjörer, lärare och advokater.

VI FÅR ÄVEN ETT LITET smakprov på undervisningens kvalitet när vi besöker första klass och delar ut böcker. Till skillnad från i andra skolor som vi har besökt i Haiti läser de här sexåringarna direkt texterna i de nya häftena. Med tanke på att de flesta föräldrar varken kan läsa eller skriva, och att en del av dem är gängledare och mördare, är det imponerande.

Brunette tar mig varmt i handen när vi går och tackar än en gång för besöket. Hon ber mig säga följande till mina nordiska bibelvänner:

– Eleverna här är barn i dag, men vuxna i morgon. Din bibelgåva kommer att bidra till en bättre framtid i Haiti.

// ANN-CATHERINE KVISTAD
BEARBETNING LOTTA RING

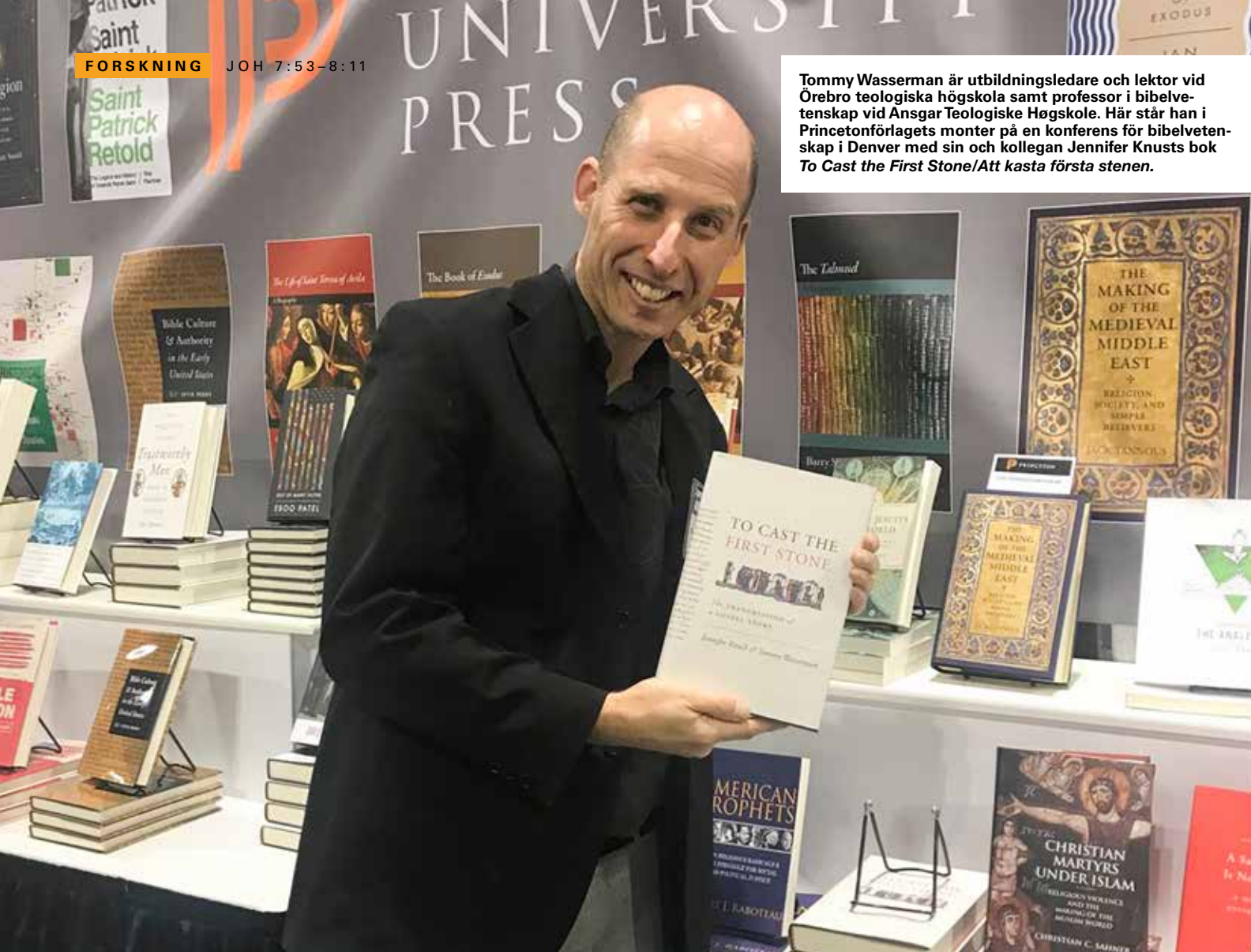
Rektor Brunette Chery Helios ber om bibelböcker och säger: "Den som har Gud i sitt hjärta kommer aldrig att döda."

Ann-Cathrine Kvistad är populär på skolgården.

FOTO: ANDREA RHODES

Tommy Wasserman är utbildningsledare och lektor vid Örebro teologiska högskola samt professor i bibelvetenskap vid Ansgar Teologiske Høgskole. Här står han i Princetonförlagets monter på en konferens för bibelvetenskap i Denver med sin och kollegan Jennifer Knusts bok *To Cast the First Stone*/Att kasta första stenen.

DJUPDYKARE

Tommy Wasserman undersöker en älskad berättelses väg in i Nya testamentet

Tommy Wasserman gillar att gå på djupet när han undersöker hur saker och ting förhåller sig – särskilt när det handlar om bibeltexter. Här dyker han ner i en omtyckt text som fascinerande nog fick vänta på sin plats i Johannesevangeliet. Efter år av forskning är Tommy nära ett svar på varför.

EFTER MÅNGA ÅRS forskning tillsammans med min kollega Jennifer W Knust, professor i religionsvetenskap vid Duke

University i USA, har vår bok *To Cast the First Stone: The Transmission of a Gospel Story*, äntligen publicerats av Princeton University Press. Boken handlar alltså om den kända berättelsen om hur Jesus möter en kvinna ertappad med äktenskapsbrott (Joh 7:53–8:11) där vi läser de kända Jesusorden, ”Den av er som är fri från synd skall kasta första stenen på henne”. (8:7). Detta har, som många andra ord ur Bibeln, blivit ett bevingat ord i många språk

8:7

BIBELSTÄLLET I JOHANNES-EVANGELIET SOM BLIVIT ETT BEVINGAT ORD

och i olika versioner, till exempel ”Den som är utan synd, han kaste första stenen”.

MEN DET SOM kanske inte alla är medvetna om är att berättelsen inte ursprungligen tillhörde Johannesevangeliet – och därför är den också ofta speciellt markerad med hakparenteser, asterisker och andra tecken i bibelöversättningar och utgåvor av grundtexten. I Bibeln 2000 står berättelsen inom hakparenteser [...], och

footnoten lyder: ”Avsnittet saknas i flertalet pålitliga handskrifter. Det har från början säkerligen inte tillhört Joh utan förmedlats av en tradition besläktad med de tre andra evangelierna. Att berättelsen fick sin plats i NT först på 400-talet kan bero på att den inställning Jesus här ger uttryck åt ansågs vara alltför överseende inom den äldsta kyrkan.”

JUST DENNA TEORI om varför det dröjde länge för texten att komma in i Johannes håller inte riktigt, vilket vi visar i vår studie. Berättelsen passar nämligen väl med ett antal andra berättelser och Jesusord som belyser förlåtelse och kvinnor som omvänder sig från sexuella överträdelser, eller som anklagas falskt för det. Sådana traditioner var mycket populära bland kristna, judar, romare, greker och andra över hela medelhavsvärlden. Den bästa förklaringen till att det tog lång tid för texten att spridas i handskrifterna är snarare att de flesta skrivare gjorde sitt jobb – att kopiera äldre förlagor (som saknade berättelsen).

DEN BÖRjade FÖR ÖVRIGT tränga in i Johannesevangeliet redan under 200-talet även om den tidigaste bevarade handskriften som har texten är en grekisk-latinsk handskrift från 400-talet (*Codex Bezae*). Det äldsta spåret av den johanneiska versionen verkar nämligen vara ett citat i *Didaskalia Apostolorum* författad under 200-talet, och under 300-talet citeras berättelsen flitigt av flera västliga kyrkofäder. Hieronymus, som finner den i grekiska och latinska handskrifter, tar med den i sin Vulgataöversättning.

VI TROR ALLTSÅ ATT berättelsen har kommit in i handskrifter i en kontext där grekiska dominerade men där latin också användes, och i en epok och miljö där traditioner fortfarande kunde läggas till texten. Det finns flera sådana exempel på kortare tillägg i Nya testamentets texttradition, som det i Luk 6:4 i *Codex Bezae*: ”På samma dag såg han någon som arbetade på sabbaten och sade till honom: Människa, om du vet vad du gör är du välsignad, om du inte vet är du förbannad och en lagöverträdare.” Det långa markus slutet (Mark 16:9–20) är dock det enda liknande stora tillägget i evangelierna.

VI VET INTE de exakta motiven, men den som infogade berättelsen tyckte den passade just på detta ställe i Johannes, i nära anslutning till farisén och rådsherren Nikodemus fråga till sina kolleger: ”Inte dömer väl vår lag någon utan att man först har hört honom och tagit reda på vad han gör?” (7:51). Den som placerade texten här gjorde ett väldigt bra jobb – den handlar om hur fariseer och skrifflärda vill döma en kvinna till stening.

Berättelsen har fått en inledning som placerar Jesus på samma plats som tidigare i kapitel 7, i templet där han undervisar folket innan fariseer och skrifflärda dyker upp igen. Det faktum att Jesus skriver på marken passar också väl med Johannes betoning av Jesus som Ordet och svarar mot judarnas fråga i 7:15 där judarna blev förvånade och sade: ”Hur kan han som inte har studerat vara så lärd?” Johannes sätter också flera andra kvinnor i fokus (till exempel den samariska kvinnan, Maria från Magdala och Maria, Jesu mor).

Några få handskrifter har berättelsen i Lukasevangeliet, men det är en senare utveckling som beror på den grekiska liturgin och hur man läste stycken efter varandra.

EN AV DE ATTRAKTIVA aspekterna med berättelsen är att den kan tolkas på många skilda sätt. Berättelsen användes av kristna författare för att argumentera att Kristus är exceptionellt nådefull; eller för att påminna jordens härskare om att de själva är gjorda av stoft (Ps 2:10); eller för att påminna åhörare och läsare om att lyssna på sina egna samveten och erkänna att de själva är syndare; eller, av somliga senantika kristna, för att fördöma judarna som ”till och med var sämre än kvinnan” – hon accepterade åtminstone Jesu auktoritet.

I den tidigaste perioden, innan traditionen fick den form som vi känner från Johannes, verkar kristna ha tänkt att kvinnan var oskyldig och att Jesus, som i berättelsen om profeten Daniel och Susanna, grep in för att rädda henne från falska anklagelser. Det finns nämligen en kort version av berättelsen hos kyrkohistorikern Eusebius där den tillskrivs Papias (ca

60–163 e Kr), och här nämns inget om att kvinnan ertappats med äktenskapsbrott – bara att hon var anklagad för många synder.

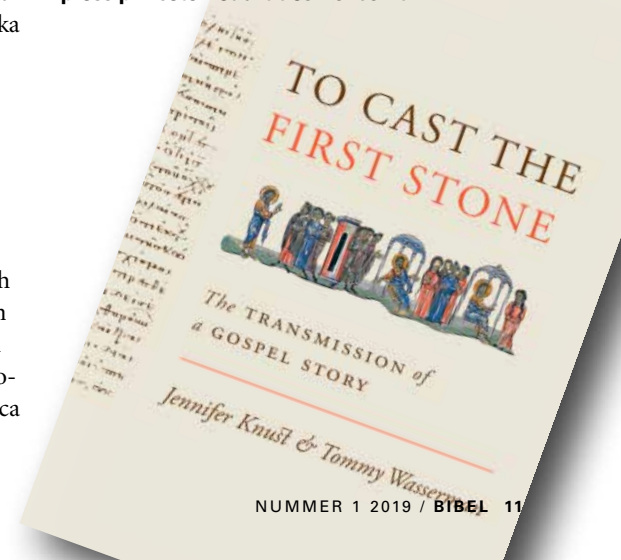
NÄR BERÄTTELSEN så småningom kom in i Johannesevangeliet spred den sig alltså först i väst där den tidigt togs upp i liturgin och först senare i den bysantinska östkyrkan, där det dröjde längre innan den kom in i liturgin och där kom att läsas på särskilda dagar för att minnas kvinnliga helgon och i samband med syndabekännelse. Först på 1100-talet började grekiska kyrkofäder, så vitt vi vet, citera berättelsen.

DET ÄR SÄKERT korrekt att argumentera för att denna berättelse inte ursprungligen tillhört Johannesevangeliet, men samtidigt har berättelsen varit dyrbar för många kristna, och inte minst liturgin har medverkat till att berättelsen överlevt som en evangelieberättelse.

Vår bok om berättelsen visar att tillkomsten och trädningen av evangelieberättelser inte bara handlar om en abstrakt urtext, utan också om de föreställningar, prioriteringar, skrivmaterial och teknologier som går hand i hand med trädningen av Nya testamentets texter.

// TOMMY WASSERMAN

Boken *To Cast the First Stone: The Transmission of a Gospel Story* går att beställa från de flesta nätbokhandlare. Mer information finns på bokens hemsida hos förlaget: press.princeton.edu/titles/13283.html.

Läsandets lov

Vad händer när vi läser? Universitetslektorn Jonas Gustafsson funderar kring själva läsandets process och vad Bibelns berättelser betyder för ens personliga insikter.

VAD HÄNDER NÄR man läser en bok? Egentligen? Frågan kan tyckas trivial, men jag kan inte undgå att förundras över att en del böcker gör oss fascinerade, eller skrämde, eller upprymda.

Jag minns mitt första möte med böckerna av humoristen och författaren PG Wodehouse – jag kunde omväxlande fnissa och gapskratta åt hans komiska vändningar och formuleringar, alltefter-som märkliga och dräpliga bilder rullades upp i mitt inre. Ändå var det bara svarta mönster på vitt papper, sida efter sida, som jag tittade på. Men genom alla dessa tecken formulerades något som gav min fantasi näring så pass att jag fortsatte läsa, och kunde livligt föreställa mig det jag aldrig sett. Som en brittisk lords förskräckliga möte med en inlåst och uppretad gris, i boken *Svinhugg går igen*.

INGMAR BERGMAN LÄR ha sagt att när man ser en film, så spelas samtidigt ens egen film upp i ens inre. Man lägger sin egen förståelse och sina egna livserfarenheter som ett raster över den film man ser, och på så sätt blir filmupplevelsen något mer än att bara se en färdigproducerad film. Likadant är det kanske med en bok – förutom att innehålla en nedtecknad berättelse kan läsningen också ge upphov till att läsaren skapar en egen parallell berättelse.

VAD MÖTER VI FÖR berättelser om oss själva när vi läser Bibeln? För kanske är det så att alla dessa märkliga texter som vi finner i Bibeln på ett eller annat sätt också utgör berättelser om oss själva. De innehåller i alla fall uns av sanning om oss själva, även om det ibland kan kännas långsökt. Jag skulle vilja påstå att i Bibeln möter vi något av allt. Längtan, kamp och djupaste förtvivlan, men också hisnande glädje och mänsklig upprättelse. Största ensamhet, men också rikaste tillhörighet.

BARA GENOM ATT tänka på Bibeln sätter vi oss i förbindelse med traditioner, tankesätt och mänskliga erfarenheter som sträcker sig över årtusenden. Vi blir som en del i en stor väv. Eventuellt kan det vara trösterikt i dessa tider att den väven också sträcker sig långt, långt in i framtiden. Bara den tanken – att om några hundra år kommer folk att sitta, var för sig och i små grupper, och fundera och samtala över samma formuleringar, verser och berättelser som vi i dag och många före oss har grunnat över och funnit både glädje och tröst i!

BIBELNS BERÄTTELSE kastar inte bara nytt ljus över oss själva. De ger oss också ett sammanhang och en tillhörighet som sträcker sig långt utöver de relationer och nätverk vi själva förmår skapa. Vi erbjuds något så mycket större, något mer mångfacetterat och rikt på liv.

Allt är säkert inte begripligt, men vad gör väl det? Just att låta sig förvånas är något som jag tror bidrar till att göra oss till människor, i god mening. I och med att vi kan föreställa oss hur världen är ordnad kan vi också låta oss överraskas av att allt inte är som vi trodde. Upptäckten av det dolda, det dunkla, och insikten att världen är rikare, brokigare och märkligare än vi kunnat föreställa oss gör oss mer mänskliga.

Samtidigt som vi arbetar på vår egen humanitet kan vi också dela läsoplevelser med andra. Tack vare svarta streck och prickar på ett papper. Visst är det fantastiskt!

// JONAS GUSTAFSSON

Jonas Gustafsson är filosofie doktor och universitetslektor på Institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet.

Lär dig levande bibelberättande 10–12 juni!

Levande bibelberättande är en pedagogisk kurs som ger dig både kunskap och redskap att förmedla Bibelns berättelser med olika sinnen. Vi fokuserar på berättelserna runt Jerusalem, till exempel Abraham och Isak på Moria berg, Jerusalems framväxt, David, Salomo, templet, och framför allt påskveckan. Du lär dig hur du kan berätta Jerusalembeskrivningarna genom att bygga upp Jerusalem av olika material som sand, snö, kuddar, filtar eller klossar. Det blir även tillverkning av husmodeller och mynt. Kursen passar intresserade i alla

åldrar, särskilt ledare för barn/konfirmander/äldre.

Kursledaren och prästen Urban Lennartsson tar emot oss på nybyggda Bibelns värld utanför Ängelholm. Där finns bland annat en stor Jerusalemmmodell och flera uppbyggda bibliska miljöer.

Anmäl dig så snart som möjligt! Mer information finner du på bibelaventyret.se.

Anmälan: 0511-595 03 eller info@bibelaventyret.se
Tid: 10–12 juni i Starby, Ängelholm
Pris: 2 800 kr + 400 litteratur (licensierad äventyrare 2 300 kr)

Materialtips

Hitta rätt i Bibeln, mini-guide. Gratis. Art nr 2316

Bokmärke med bibelböckerna och deras förkortningar. Gratis. Art nr 2320

Vi läser hela Bibeln! Affischer med läsplan och rutor för varje bibelbok där man läst eller jobbat med texten. En affisch för GT och en för NT. Skickas i papp. 70X100 cm. Introduktionspris för båda, 99 kr. **Art nr 2081**

Gå in på bibelbutik.se och sök på "församlingsarbete" och gör din beställning, eller välkommen att ringa 018-18 63 39.

Stora bibelutställningen

Sankt Nicolai kyrka ligger mitt i Nyköping, där den västra och den östra delen möts. Här har Bibelsällskapets stora bibelutställning huserat över sommaren.

– Eftersom kyrkan ligger precis bredvid biblioteket var det lätt för den bokintresserade delen av befolkningen att titta förbi även här, säger Mikael Hirsch, numera pensionerad präst.

– Vi bjöd in hela skolklasser att komma och titta, men även turisterna hittade hit och stod och bläddrade varsamt i biblar.

Utställningen är omfattande och kräver sin plats.

– Det är ju en jätteutställning där både den språkliga och historiska bredden på utställningen imponerar, fortsätter Mikael.

Den stod längs väggarna i kyrkorummet och angränsande rum.

Kyrkan har varit öppen dagligen hela sommaren med hjälp av ett antal seniorer som har jobbat i olika pass.

Reaktionerna har varit positiva, och gästboken är full av glada kommentarer.

– Jag kan varmt rekommendera andra församlingar att använda bibelutställningen i liknande satsningar, avslutar Mikael. // MW

Boka utställning: anders.blaberg@bibeln.se

Jag önskar information eller material:

- ☐ Jag vill bli stödmedlem i Bibelsällskapet för
 - ☐ 200:- per år, eller ☐ 1 500:-, livslångt medlemskap
- ☐ Jag önskar läsplanen Bibelläsning & Bön 2019
- ☐ Jag vill få tidningen Bibel 4 ggr/år
- ☐ Jag vill bli fast givare varje månad via autogiro
- ☐ Jag beställer folder om Bibeläventyret, antal: _____
- ☐ Jag önskar beställningsblad för gåvogram för högtid/minne
- ☐ Jag önskar information kring att skriva testamente
- ☐ Jag beställer bibelkuriosahäftet Smaka och se, antal: _____
- ☐ Jag beställer bibeltexthäftet Räkna stjärnorna, antal: _____

Klipp ut och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Box 1235
751 42 Uppsala

Namn _____

Adress _____

Postnr. _____ Ort _____

Tel _____ Mob _____

Mejl _____

Här kan du beställa material från Bibelbutiken.se

Nya bibelvykort

Pris: 6 kr/st

Bibel 2000, 18 x 12,5 cm

1 Psaltaren 9:2-3 Best nr: 2440

2 Psaltaren 18:37 Best nr: 2441

3 Psaltaren 23:1-4 Best nr: 2442

4 Psaltaren 62:6 Best nr: 2443

5

Paketpris
12 vykort
Pris: 60 kr
Best nr: 2447

6 Engelsk bibel
Good News Bible

Två spalter,
ett märkband.
Parallellhän-
visningar.
19,5 x 12,5 x 3 cm
Pris: 179 kr
Best nr: 2434

10 Swahili-bibel

Åter i lager!
Noter,
parallellhänvisningar,
färgskartor.
Guldsnitt och
tumbgrepp.
15 x 22 cm.
Pris: 219 kr
Best nr: 334

7 Engelsk bibel
New King James
Version

Inbunden
Två spalter
Konkordans
18,5 x 12,5 x 3 cm
Pris: 219 kr
Best nr: 2435

11 Nya testamentet
på lätt svenska

Nya testamentet
med enklare ord,
kortare meningar
och modernare
språk. Svåra ord
förklaras i ordlista.
Pris: 159 kr
Best nr: 2430

8 Engelsk bibel
English Standard
Version

Jesuss ord i rött
Illustrationer, kartor
och konkordans
19 x 12,5 x 3,5 cm
Pris: 189 kr
Best nr: 2436

12 Sydsamisk bibel

Kyrkoårstexter
enligt svensk och
norsk tradition samt
Markusevangeliet.
Den tjockaste boken
på sydsamiska
någonsin!
Pris: 598 kr
Best nr: 2446

9 Engelsk bibel
Contemporary
English Version

Användarvänlig
guide, kartor, liten
ordlista
22 x 14 x 4 cm
Pris: 129 kr
Best nr: 2438

**Du gjorde
vägen fri fram-
för mig och gav
stadga åt mina
steg.**

Ps 18:37

BIBEL
BUTIKEN

Vi är en liten butik med
stort ❤️ för Bibeln

Se hela vårt sortiment på:
www.bibelbutiken.se

butik@bibeln.se
018-18 63 30

Ja tack, jag beställer följande:

- 1 ____ Vykort Ps 9:2-3 6:-
2 ____ Vykort Ps 18:37 6:-
3 ____ Vykort Ps 23:1-4 6:-
4 ____ Vykort Ps 62:6 6:-
5 ____ Vykortspaket 60:-
6 ____ Engelsk bibel GNB 179:-

- 7 ____ Engelsk bibel NKJV 219:-
8 ____ Engelsk bibel ESV 189:-
9 ____ Engelsk bibel CEV 129:-
10 ____ Swahili-bibel 219:-
11 ____ NT Lätt svenska 159:-
12 ____ Sydsamisk 598:-

Jag vill bidra till bibelarbetet med en gåva

☐ 50 kronor ☐ Valfritt belopp _____

Klipp ut och sänd talongen till:
Bibelsällskapet, Box 1235
751 42 Uppsala

Namn _____

Adress _____

Postnr _____ Ort _____

Tel _____ Mob _____

Mejl _____

Fraktkostnad och expeditonsavgift 60 kr tillkommer. Reservation för slutförsäljning. Talongen giltig till 2019-04-30
Du kan även beställa på www.bibelbutiken.se

Mikael Tellbe, Lisa Buratti, Dan Nässelqvist, Jonas Holmstrand, Aili Lundmark och Mikael Winninge samlade för utbildningsdagar.

Förbereder arbetet med ny provöversättning

När Svenska Bibelsällskapet fyllde 200 år 2015 publicerades en provöversättning av Lukas-evangeliet 9–19 och Galaterbrevet. Efter utvärdering och fördjupad analys har Bibelsällskapet beslutat att påbörja ett nytt provöversättningsprojekt. Under 2019–2020 kommer Markusevangeliet, Filipperbrevet och Första Johannesbrevet att översättas till svenska.

DEN 8–9 JANUARI samlades de tre primäröversättarna och den trehövdade redaktionskommittén i Uppsala för utbildning i dataprogrammet Paratext, som United Bible Societies kontinuerligt utvecklar som ett redskap för bibelöversättning i hela världen. Programmet innehåller en rad viktiga resurser,

som lexikon och grammatikor, samt möjligheter att kommentera varandras arbete, bearbeta text och arkivera allt på samma gång. Grundarbete i form av analyser och material för noter och uppslagsdel kan därmed samlas för framtida användning. Programmet kan generera ordlista och konkordans för projektet, vilket underlättar ett konsekvent och systematiskt arbete.

Översättningen bearbetas i flera steg enligt ett flödesschema, där också externa konsulter involveras. Denna process innebär att översättningen verkligen blir ett teamwork. Redaktionskommittén har fortlopande den sammanhållande funktionen i processen.

// MIKAEL WINNINGE

Det här är Svenska Bibelsällskapet: Svenska Bibelsällskapets uppdrag är att göra Bibeln översatt, känd, tillgänglig och använd i Sverige och i andra länder. Visionen är att ständigt öppna nya möjligheter till möten mellan människor och Bibeln. Att översätta och sprida Bibeln och hjälpa människor i olika livssituationer och sammanhang att ta del av Bibelns texter ingår därför i målsättningen för arbetet. Vi är en ekumenisk ideell förening som leds av en styrelse och ett huvudmannaråd. Huvudmannarådet består av representanter för kyrkor och samfund i

Olika sätt att ge
en gåva till Bibelsäll-
skapets arbete.

BG 900-62 63
PG 90 06 26-3

KOLLEKT
Kontakta Lotta Ring
för info om ändamål.

AUTOGIRO
Bästa formen för
givande. Beställ talong
för avtal på 018-18 63 30
eller info@bibeln.se

TESTAMENTE
Beställ folder med tips
och råd.

SWISH
123 900 62 63

ONLINE
Skänk en gåva via
bibelbutiken.se

Kalendar

4–7 mars

Utbildning till bibeläventyrare i GT,
Piperska, Lundsbrunn.

25–27 mars

Utbildning till bibeläventyrare i NT,
Hjälmargården.

10 april

Öppna föreläsningar om lulesamisk
bibelöversättning i Bodö. Flera semi-
narier erbjuds kring översättning och
om språkarbete och försoning i lu-
lesamiskt område. Mikael Winninge
med flera medverkar. Kontakta Brita
Bye för info: bb698@gmail.com

14 april

Anders Blåberg medverkar vid guds-
tjänst i Immanuelskyrkan, Malmö,
kl 11. Undervisning kl 16–18.

14–15 april

Besök av ledaren för United Bible
Societies, Michael Perreau. Han
medverkar sönd kl 11 i Korskyrkan,
Uppsala. Månd kl 14 på Bibelsällska-
pets huvudmannaråd, Nicolaisalen,
Själagårdsgatan 11, Stockholm

april

Bibelns värld i Starby, Ängelholm,
öppnas för gruppbokningar. Kon-
takta Urban Lennartsson för info och
anmälan: urban@bibeln.se

10–12 juni

Berättarkurs med Urban Lennartsson
på "Bibelns värld". Se sid 13.

26–29 augusti

Utbildning till bibeläventyrare i GT,
Hjortsbergagården, Alvesta.

90 KONTOKONTROLL
SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

BIBEL
SÄLLSKAPET

Bibelpriaset gick till glad Maria

Som poet, författare och kulturskribent har Maria Küchen under flera decennier profilerat sig som en tydlig och intressant röst i den svenska kulturdebatten, under de senaste tio åren också med en kristen tro som utgångspunkt. Därför utsågs Maria Küchen att ta emot Bibelpriaset 2018.

NÄR MARIA KÜCHEN tog emot Bibelpriaset 2018 av Bibelsällskapets ordförande, biskop Åke Bonnier, var hon märkbart tagen. Hon berättade också att sedan det blev känt att hon skulle få priset hade många hört av sig och gratulerat.

– Jag märkte att människor förstod att det här var ett viktigt pris, att det har ett slags tyngd, även om de inte var troende.

Hon säger lite skämtsamt att hon lever i sekularitetens öken, men försöker fröa av sig där hon står. I bästa fall hamnar något i god jord. Och hon lovar att fortsätta vara bibelambassadör.

Även om Maria mest är en ensamvarg som sitter och skriver på sin kammare, läser hon gärna Bibeln tillsammans med andra och pratar om texterna.

– När man läser i grupp, det är då Bibeln kommer till liv. Texterna är mångtydiga, men som heliga texter måste de vara det för att kunna släppa in människor.

MARIA TÄNKER GÄRNA på Bibeln som en skog man går in i – en sjumilaskog med vildmark, en urskog.

– Där har människor rört sig i tusentals år, en del har hamnat snett, gått vilse eller

förolyckats, men vi har fått den här skogen för att upptäcka Gud och oss själva.

Det verkar vara en fördel att ha något slags kompass och karta ...

– Vissa texter är som lätt tillgängliga gläntor, men till andra platser behöver man ha en stigfinnare med sig. Där kan det vara uppförsbacke, mygg, träsk och en ren kamp att ta sig fram, men plötsligt kommer man upp på en platå och ser de härliga vidderna! I skogen finns också sådant som är ätbart, medan annat är giftigt. Bibeln är ingen begränsad park man tröttnar på, och det är skälet till att vi fortsätter att gå in i Bibeln, säger Maria.

Ett sista råd är att ta sig an texterna med kärleksbudet som lampa och ledjus på stigen genom "bibelskogen".

// LOTTA RING

Lanseringen av sydsamisk bibel i februari

Ett av Sveriges minoritetsspråk har nu fått en ny bibelöversättning!

NU FINNS FÖR FÖRSTA gången viktiga delar av Bibeln på sydsamiska. Översättare i Norge och Sverige har samarbetat under ett par decennier i ett historiskt projekt. Enligt UNESCO är sydsamiskan klassad som ett allvarligt hotat språk. Därför är projektet extra viktigt också i lingvistiskt avseende.

BIBELN TOGS i officiellt bruk i samband med en svensk-samisk gudstjänst i Örnsköldsviks kyrka den 10 februari, ledd av biskopen i Härnösand. Efter kyrklunchen berättade några av översättarna om sitt arbete i ett samtal med Bibelsällskapets översättningsdirektor.

DEN SYDSAMISKA översättningen innehåller samtliga kyrkoårstexter enligt såväl svensk som norsk tradition samt hela Markusevangeliet. Det är den tjockaste bok som någonsin publicerats på sydsamiska – en lingvistisk och teologisk milstolpe. (Se Bibelbutikens sida)

Åarjelsaamen
biiptekstih